

НЕКАТОРЫЯ АСПЕКТЫ АМЕРЫКАНІСТЫКІ Ў СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСІ

ЛЮБОЎ УЛАДЫКОЎСКАЯ

Анотацыя: Узнікненне і развіццё амерыканістыкі ў Беларусі на пачатку дзевянастых гадоў мінулага стагоддзя паступова змянілася звужэннем амерыканскіх даследаванняў. Разам з тым канструктыўны беларуска-амерыканскі культурны дыялог мае велізарнае навуковае, культурнае і агульнаграмадскае значэнне і павінен набываць новыя формы свайго развіцця. У гэтым рэчышчы і працуе ўстанова “Міжкультурны дыялог”.

Ключавыя словы: амерыканістыка, міжкультурны дыялог.

CERTAIN ASPECTS OF THE AMERICAN STUDIES IN PRESENT-DAY BELARUS

Abstract: The advent and development of the American Studies at the beginning of the 1990s gradually transformed into their narrowing. Alongside with this a constructive Belarus-American cultural dialogue has a great academic, cultural and social significance and has to obtain new forms of development. The Institution “Intercultural Dialogue” works in this direction.

Keywords: American Studies, Intercultural Dialogue.

20-годдзе ўсталявання дыпламатычных стасункаў Рэспублікі Беларусь з ЗША не было абыдзена ўрачыстымі імпрэзамі і шырокім святкаваннем: у афіцыйных колах згадкі пра Амерыку ўспрымаюцца трывожна-насяржана. Асобныя праявы антыамерыканскіх настрояў сілкуюцца і амаль поўнай адсутнасцю на беларускім кніжным рынку навуковай і папулярнай літаратуры пра ЗША, бракам аб'ектыўных ведаў пра гэтую краіну, малой колькасцю прафесійных і персанальных кантактаў з амерыканскімі калегамі, аслабленымі кантактамі з дыяспарай і нізкім узроўнем нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці сярод значнай яе часткі.

Як слушна заўважае прафесар Юрый Стулаў (2012: 53), нягледзячы на існаванне Інстытута ЗША і Канады Акадэміі навук СССР, які займаўся вывучэннем разнастайных аспектаў ЗША і Канады, амерыканістыка ў тым выглядзе, у якім яна сфарміравалася ў ЗША і Заходняй Еўропе, у Савецкім Саюзе не існавала. У той час як на Захадзе каштоўнасць амерыканістыкі вызначалася ў значнай меры яе міждысцыплінарным характарам, у Савецкім Саюзе сферы даследаванняў досыць глыбока падзяляліся на асобныя галіны: гісторыю краіны, палітычную сістэму ЗША, амерыканскую літаратуру і г.д.

Пасля ўтварэння суверэннай дзяржавы Рэспубліка Беларусь узнікла вострая патрэба развіцця беларускай амерыканістыкі, у тым ліку з навуковымі мэтамі. У 1994 г. быў створаны Цэнтр амерыканістыкі (у ЕГУ), які бачыўся як інтэграцыя навукі, адукацыі і асветніцкай дзейнасці, і які паклаў пачатак беларуска-амерыканскаму супрацоўніцтву ў галіне вышэйшай адукацыі.

Даволі інтэнсіўнае развіццё сувязей Беларусі са Злучанымі Штатамі ў ў 90-я гады мінулага стагоддзя ў галіне вышэйшай адукацыі (перадусім у сферы абмену ўніверсітэцкімі выкладчыкамі) у многім грунтавалася на тым, што вышэйшыя навучальныя установы ЗША – каталізатар рэформ сістэмы адукацыі ва ўсім свеце. Варта заўважыць, што вядомы Балонскі працэс узяў за ўзор амерыканскую форму арганізацыі падрыхтоўкі спецыялістаў у вышэйшай школе (дзвюхпрыступкавая сістэма вышэйшай адукацыі пачала фарміравацца ў ЗША з 1958 г.), якая абапіраецца на канцэпты ўсебаковага развіцця асобы, індывідуальнага падыходу, плюралізму, мультыкультуралізму, арыентаванасці на практыку і будучыню, даступнасці, інавацыйнай успрымальнасці, інтэрдысцыплінарнасці і інш. (Рычкова, 2012: 48).

У тым жа 1994 годзе быў створаны асяродак амерыканістыкі ў БДПУ імя М.Танка, які ўзначаліла прафесар Таццяна Камароўская і які займаўся даследаваннем амерыканскай літаратуры (уключаючы этнічныя літаратуры, як творчасць Тоні Марысана, Эліса Уокера, Філіпа

Рота), арганізацыяй міжнародных навуковых канферэнцый з удзелам амерыканскіх навукоўцаў, разнастайных асветніцкіх мерапрыемстваў. Аналагічны асяродак пад кіраўніцтвам прафесара Вольгі Малышавай быў створаны і ў Гродзенскім дзяржуніверсітэце.

Згаданыя асяродкі актыўна развівалі беларускую амерыканістыку, якая ўключала ў сябе розныя дысцыпліны, што выкладаліся студэнтам ВНУ, у тым ліку і на англійскай мове, а лектарамі нярэдка выступалі спецыялісты са Злучаных Штатаў. Актыўныя амерыканістычныя даследаванні падмацоўваліся інтэнсіўнымі кантактамі ў галіне культуры, рэлігіі, бізнесу – у асноўным у форме прафесійных абменаў (вопытам), удзелу ў сумесных канферэнцыях, разнастайных навуковых праграмах і інш.

Аднак паступова амерыканістыка ў Беларусі, як, зрэшты, і беларусістыка, пачала згортвацца, што стала асабліва відавочным апошнія некалькі гадоў. Шматстайныя абменныя праграмы, якія падтрымлівала і ажыццяўляла Амбулада ЗША ў Рэспубліцы Беларусь, сталі скарачацца. Навукова-асветніцкая праца ў амерыканістычным полі значна запаволілася, скараціліся кантакты ў сферах рэлігіі, бізнесу і інш.

Сёння заснаваныя некалі амерыканістычныя асяродкі (на базе ўніверсітэцкіх кафедраў) фармальна існуюць, але амерыканістыка ў Беларусі абмежавана пераважна вучэбнымі курсамі ва ўніверсітэтах: гісторыяй і геаграфіяй ЗША, якія вывучаюцца ў межах курса “Краіназнаўства” на спецыяльнасці “Замежная (англійская) мова” ў МДЛУ, амерыканскай літаратурай у курсе “Замежная літаратура” на філалагічных спецыяльнасцях, а таксама шэрагам літаратуразнаўча-культуралагічных курсаў і агульным курсам “Уводзіны ў амерыканістыку” на спецыяльнасці “культуралогія” (кафедра культуралогіі гуманітарнага факультэта БДУ пад кіраўніцтвам праф. Галіны Сінілы), дзе студэнты-культуралагі могуць выбраць спецыялізацыю “амерыканістыка” (на выбар – “гебраістыка” і “германістыка”).

Занядбанасць амерыканістычнага вектара ў Беларусі не зніжае аднак цікавасці да ЗША, асабліва сярод эліт. Прыклад таму – актыўны ўдзел прадстаўнікоў розных прафесійных і сацыяльных груп, а таксама ўсіх амерыканістычных асяродкаў Беларусі ў праекце “Беларуска-амерыканскі культуры дыялог: стратэгія развіцця”, які паспяхова рэалізаваў Цэнтр міжкультурнага дыялогу (ліпень 2011 г. – чэрвень 2012 г.) пры падтрымцы Амбулады ЗША ў Беларусі і Польскага інстытута ў Мінску. Згаданы праект дазволіў актуалізаваць амерыканістыку ў Беларусі, роўна як і беларусістыку ўключна з праблемай беларускай нацыянальнай культуры і мовы: агульнанацыянальны адкрыты творчы конкурс “Амерыканская культура: якая яна?”, у межах

якога разглядаліся працы выключна на беларускай мове, раскрыў асноўныя стэрэатыпы ўспрымання беларусамі Амерыкі і яе культурнага ўплыву на Беларусь (Уладыкоўская, 2012: 16); шэраг міжнародных “круглых сталаў” дазволіў прааналізаваць стан амерыканістыкі ў Беларусі і беларусістыкі ў ЗША, выпрацаваць шляхі развіцця беларуска-амерыканскага культурнага дыялогу; некалькі выдадзеных кніг па амерыканістыцы і мас-медыйныя акцыі дазволілі данесці адпаведную інфармацыю да шырокага кола грамадства.

Сёння існуе пільная неабходнасць практычнай рэалізацыі выпрацаваных шляхоў пашырэння беларуска-амерыканскага грамадска-культурнага дыялогу, у тым ліку развіцця беларускай амерыканістыкі.

Бібліяграфія

1. Рычкова, Людміла (2012). “Сістэма адукацыі, арыентаваная на развіццё асобы”, у Любоў Уладыкоўская (рэд.), *Беларуска-амерыканскі культурны дыялог: стратэгія развіцця*. Мінск: Тэсей.

2. Стулаў, Юрый (2012). “Цэнтры амерыканскіх даследаванняў: мінулае, сучаснае, будучыня”, у Любоў Уладыкоўская (рэд.), *Беларуска-амерыканскі культурны дыялог: стратэгія развіцця*. Мінск: Тэсей.

3. Уладыкоўская, Любоў (2012). *Адкрыццё маёй Амерыкі, або навошта беларусам ЗША?* Мінск: Тэсей.